

Prof. Joseph E. Stiglitz

Nobel Ekonomi ödülü sahibi olan Prof. Joseph E. Stiglitz, Roosevelt Enstitüsü'nün Baş Ekonomisti ve Columbia Üniversitesi'nde ders vermektedir. Adam S. Hersh, Roosevelt Enstitüsü'nde Kıdemli Ekonomist ve Columbia Üniversitesi'nin Politik Diyalog Girişimi'nde misafir öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Avrupa'da reform ya da boşanma

Bugün kötü performans gösteren ülkeler, Euro tanıtılmadan önce, Avrupa ortalamasının üstünde oldukça yüksek performans gösteriyorlardı. Bu ülkelerde ki performans düşüşünün sebebi çalışma yasalarındaki anlık değişimler veya kriz ülkelerindeki çalışmama isteği değil, tedavüldeki paranın ayarının değiştirilmesidir.

2008 krizinden bu güne Euro bölgesinin iyi bir performans göstermediğini söylemek yetersiz kalan bir ifade. Euro bölgesi ülkeleri, Euro bölgesine dahil olmayan Avrupa Birliği üyelerinden daha başarısız, krizin merkez üssü olan ABD'ye göre ise çok daha başarısız bir şekilde hareket ettiler.

En kötü durumdaki Euro bölgesi ülkeleri buhran ve derin bir resesyon sürecine girmiş durumda; onların durumu, Yunanistan'ı düşünün, 30'lu yıllardaki Büyük Buhran döneminden bile bir çok açıdan çok daha kötü durumda. Almanya gibi en iyi ekonomik performansı gösteren Euro bölgesi ülkeleri görüntüde iyiler ama yalnızca diğerleriyle mukayese ettiğimizde iyiler; onların büyüme modelleri kısmen komşuyu zarara sokma politikası üzerine dayalı ve bu politikanın başarısı eski "partnerlerinin" harcamalarına dayanıyor.

Almanya, Yunanistan'ı suçluyor

Bugün gelinen noktayı anlamak için dört tip açıklama geliştirildi. Almanya, Yunanistan'ın sefahatini, borcunu ve başka yerlerdeki bütçe açıklarını göstererek kurbanı suçlamayı tercih ediyor. Ama bununla tam tersi bir iş yapılmış oluyor: Euro krizinden önce İspanya ve İrlanda sermaye fazlasına ve GSYH'sine göre düşük borç oranına sahipti ama kriz borçlara ve bütçe açıklarına sebep oldu, tam tersine değil. Bütçe açığı fetişizmi şüphesiz ki Avrupa'nın bir kısmının problemi. GSYH'si 2008'de zirvede olan ve 2015'de takriben % 5.5 gibi bir düşüş yaşayan Finlandiya'da bunun gibi bir çok şokla yüzleşmenin sıkıntılarını yaşıyor. Öteki "kurbanı suçla" eleştirileri Euro bölgesinin hastalığına refah devleti ve iş gücü piyasası tedbirlerinin aşırı olmasını sebep gösteriyor. Yine de İsveç ve Norveç gibi Avrupa'nın en iyi performans gösteren ülkeleri en güçlü refah devletleri ve en iyi iş gücü piyasası tedbirlerine sahip.

Bugün kötü performans gösteren ülkeler, Euro tanıtılmadan önce, Avrupa ortalamasının üstünde, oldukça yüksek performans gösteriyorlardı. Bu ülkelerde ki performans düşüşünün sebebi çalışma yasalarındaki anlık değişimler veya kriz ülkelerindeki çalışmama isteği değil, tedavüldeki paranın ayarının değiştirilmesidir.

Bu yaz Birleşik Krallık'ta gördüğümüz gibi eğer Avrupalı liderler tercihleri yapmazlar veya yapamazlar ise Avrupalı seçmenler bu kararları onların yerine verebilirler ve liderler bu sonuçlardan memnun olmayabilir.

Daha iyi liderler gerek

İkinci tip açıklama Avrupa'nın ekonomiden daha iyi anlayan ve daha iyi politikalar uygulayan erkek ve kadınların, daha iyi liderlere sahip olması gerektiğini ifade ediyor. Kusurlu politikalar, sadece tasarruf politikası değil, aynı zamanda eşitsizliği arttıran ve nitekim genel rağbeti ve potansiyel büyümeyi zayıflatan yanlış, sözde yapısal reformlar, kuşkusuz ki sorunları daha kötü bir hale getirdi.

Ama Euro bölgesi kaçınılmaz bir şekilde Almanya'nın sesinin daha yüksek çıktığı politik bir anlaşma. Son yüzyılın üçüncü döneminde Alman politika belirleyicileriyle iş yapan her hangi biri muhtemel sonucu önceden bilmelidir. En önemlisi, mevcut tüm araçları verseniz dahi en başarılı ekonomik deha bile Euro bölgesini refaha erdirmeyecektir.

Euro bölgesinin kötü performansının üçüncü takım nedenleri ise AB'nin geniş kapsamlı sağ kanat eleştirisi, Avrupa ekonomik ülke daimi delegelerini sıkıştırma tutkusu ve inovasyon engelleyici düzenlemeler. Bu eleştiri yazısında hedefini kaçırıyor. Avrupa ekonomik ülke daimi delegelerinde iş yasaları veya refah devleti gibi kavramlar 1999 yılında sabit kur sisteminin oluşturulmasıyla veya 2008 yılında krizin başlamasıyla beraber birdenbire bir değişim yaşamadı. Daha temel olarak hayat standardı ve yaşam kalitesi önem taşıyor. Bizim Batı'da boğucu temiz havamız ve suyumuzla ne kadar varlıklı olduğumuzu inkar edenler Pekin'i ziyaret etmeli.

Euro doğuştan kusurludur

Geriye dördüncü açıklama kalıyor: Euro, tek tek ülkelerin yapıları ve politikalarında daha büyük suça sahiptir. Euro doğuştan kusurludur. Dünyanın gördüğü en iyi politika yapımcıları bile sistemin işlemini sağlayamamışlardır. Euro bölgesinin yapısı altın standartla ilişkili olan bir ekonomik değişmezlik dayattı. Tek bir para birimi, üye ülkelerin düzenleme için en önemli mekanizmasını, döviz kuru, ortadan kaldırdı ve Euro bölgesi, para ve maliye politikalarını kısıtladı.

Asimetrik şoklara ve üretgenlikteki farklılığa cevap olarak gerçek (enflasyona göre düzeltilmiş) döviz kurunda bazı ayarlamalar yapılmalıydı. Yani Euro bölgesinde bulunan az gelişmiş ülkelerdeki fiyatlar Almanya ve Kuzey Avrupa'ya bağlı olarak düşmeliydi. Ama Almanya'nın enflasyona karşı katı tutumundan, fiyatlar sabit kaldı, dolay diğer yerlerde düzenleme yalnızca sert bir deflasyonla sağlanabili. Alışla geldik şekliyle, düzenleme yükü Euro bölgesinin en fakir ülkeleri ve özellikle oradaki işçilerin üzerine bindi ve zayıflayan

sendikalara ve birçok insanın işsiz kalmasına sebep oldu. Dolayısıyla Euro bölgesi ülkelerini yakınsama planı büyüyen ülkeler içindeki ve arasındaki uyumsuzluklardan dolayı acı bir şekilde başarısız oldu.

Bu sistem uzun vadede çalışmaz ve çalışmaz: demokratik politika başarısızlığını keskinleştirir. Yalnızca Euro Bölgesi'nin kurallarının ve kurumlarının değişmesi Euro'nun çalışmasını sağlayabilir.

Yedi değişiklik gerekiyor

Bunun için yedi tane değişiklik gerekecektir:

Bütçe açığının GSYH'nin %3'ünden az olmasını gerektiren yakınsama kriterinden vazgeçmek,

Tasarruf kriterini, istikrarı sağlamak için dayanışma fonu destekli bir büyüme stratejisiyle değiştirmek,

Ülkelerin dövizini kendi kontrollerinde değil de Euro bonoları veya benzer bir mekanizmaya bağlı olan kriz meyilli sistemi yürürlükten kaldırmak,

Uyum sağlama döneminde yükü paylaşmak daha iyi olur. Cari hesap fazlasına sahip ülkeler maaşları ve mali harcamaları yükseltme sözü verirse; cari hesap açığına sahip ülkelerde fiyatların daha hızlı yükselmesi sağlanabilir.

İstihdam artışı hesabı ve istikrarı da sağlayan ABD Federal Rezervinden farklı olarak sadece enflasyona odaklı, Avrupa Merkez Bankası'nın yetki alanını değiştirmek,

Kötü performans gösteren ülkeler ve diğer "bankalar birliği" bölümlerinden paranın kaçmasını engellemek için ortak mevduat sigortası oluşturmak,

Euro bölgesinin yavaş ilerleyen ülkelerinin, lider ülkeleri yakalayabilmesini sağlayabilmek amacıyla planlanmış sanayi politikalarını yasaklamak yerine desteklemek,

Ekonomik bakış açısından bunlar oldukça ufak değişimler ama bugün Euro bölgesi liderleri bunları yerine getirecek siyasi iradeden yoksun olabilir. Ayrıca bu mevcut yolun yarısının çürük olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Refahı ve daha çok birlik yaratmayı amaçlayan sistem tam tersi bir etki yarattı. Barışçıl bir boşanma mevcut açmazdan daha iyi sonuçlar doğurabilir.

Kuşkusuz her boşanma masraflıdır ama bu karmaşık gidişat daha pahalıya malolabilir. Bu yaz Birleşik Krallık'ta gördüğümüz gibi eğer Avrupalı liderler zor tercihleri yapmazlar veya yapamazlar ise Avrupalı seçmenler bu kararları onların yerine verebilirler ve liderler bu sonuçlardan memnun olmayabilir.

